

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-120М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Фінансове право» для
здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІ права
Протокол № 9 від 30.04.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фінансове право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Корнева Т. В., Подвірна О. В. – Рівне : НУВГП, 2024. – 38 с.

Укладачі: *Корнева Т. В.*, к.ю.н., доцентка кафедри конституційного права та галузевих дисциплін., *Подвірна О. В.*, старший викладач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін

Відповідальна за випуск: *Мищук Інна Володимирівна*, к.ю.н., професорка кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 Право

Мищук І. В.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	6
1.1. Тематика практичних занять.....	6
1.2. Порядок оцінювання програмних результатів навчання...	8
2. Плани практичних занять	9
3. Самостійна робота здобувачів освіти	33
4. Рекомендована література.....	35

© Т. В. Корнева, О. В. Подвірна, 2024
© НУВГП, 2024

Передмова

Шановні студенти!

Освітня компонента «Фінансове право» є важливою для покращення фахової підготовки дослідника та практика-юриста та сприятиме формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Саме теоретичне підґрунтя, де розкривається сутність фінансового права, розуміння його базових категорій, аналізуються: зміст грошового обігу, платіжних систем, цифрових активів як об'єктів фінансово-правового регулювання; поняття і правила обігу валюти і валютних цінностей; бюджетне і податкове право; контроль за дотриманням фінансового законодавства та відповідальності за його порушення.

Окреслюється коло суб'єктів фінансового права, встановлюються їх права й обов'язки, що є важливим чинником для проведення актуальних наукових досліджень, дозволить визначити та проаналізувати сучасний стан фінансової діяльності держави.

Також освітня компонента «Фінансове право» важлива для майбутньої практичної діяльності, адже здобуті знання є запорукою підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері юриспруденції. Ця дисципліна сприяє формуванню глибокого розуміння та апробації теоретичних знань у практичних ситуаціях, де студенти можуть виявити свої навички у вирішенні реальних проблем фінансового сектору.

Пропоновані методичні вказівки допоможуть зорієнтуватись при підготовці до практичних занять, організувати самостійну роботу.

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 11. Здатність розуміти свої права та обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК19. Вміння працювати з даними, володіти інформаційною грамотністю, комунікацією та взаємодією у цифровому суспільстві.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації

СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК 18. Здатність до складання процесуальних документів

СК19. Здатність до адаптації у професійному середовищі, вміння вирішувати складні професійні задачі, застосовуючи сучасні інформаційні технології.

Програмні результати навчання:

РН3 – Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5 – Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН9 – Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН12 – Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН15 – Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН18 – Застосування в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН21 – Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

PH22 – Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

Мета: формування у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня знань та навичок про правове регулювання фінансових відносин в Україні, їх взаємозв'язок зі змінами, що відбуваються у фінансовій системі держави в умовах сьогодення; про поняття фінансів, публічної фінансової діяльності, фінансової системи, фінансового контролю та формування системи наукових поглядів на механізм правового регулювання фінансових відносин в Україні; активізація аналітичної діяльності здобувачів вищої освіти, розвиток умінь і навичок застосування фінансового законодавства у діяльності правника.

Основні завдання:

- ✓ формування системи теоретичних знань про фінансове право як галузь права, його змістовне наповнення;
- ✓ засвоєння фінансово-правової термінології, основних положень фінансового права;
- ✓ розвиток умінь і навичок щодо аналізу нормативно-правових актів, що регулюють рух публічних коштів, а також застосування фінансового законодавства.

1.1. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин, д.ф.н.	К-сть годин, з.ф.н.
Модуль 1. Фінансове право: загальнотеоретичні засади. Правові аспекти фінансової діяльності держави			

1.	Загальнотеоретичні засади фінансового права. Фінансова діяльність держави, її правові аспекти	2	0,5
2.	Предмет і метод, система, джерела і наука фінансового права	2	0,5
3.	Фінансово-правові норми та фінансові правовідносини	2	1
4.	Правові основи фінансового контролю.	2	1
5.	Бюджет і бюджетне право.	2	1
Модуль 2. Основні ланки фінансової системи України			
6.	Правове регулювання банківської системи: загальні положення	2	1
7.	Правові основи валютного регулювання	2	1
8.	Правові основи державних і муніципальних запозичень, державного і муніципального боргу та державного кредиту.	2	1
9.	Правові основи страхування	1	1
10.	Діджиталізація у фінансовій сфері як механізм демократизації суспільства	2	1
11.	Фінансовий моніторинг	1	1
	Всього	20	10

1.2. Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з освітньої компоненти «Фінансове право» є:

- ✓ повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силабусом освітньої компоненти;

- ✓ глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом освітньої компоненти, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;

- ✓ вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;

- ✓ характер відповідей на поставлені питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);

- ✓ вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;

- ✓ вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів.

- ✓ Основними методами оцінювання є:

- ✓ аналіз усних відповідей;

- ✓ виконання практичних завдань;

- ✓ аналіз та складання правових документів;

- ✓ написання есе та тез.

- ✓ Написання МК

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

– 6 балів за кожне якісне оформлення практичного (індивідуального) завдання;

– 20 балів – модуль 1;

– 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали студент може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, есе, тез, тощо. Тему для дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль 1. Фінансове право: загальнотеоретичні засади. Правові аспекти фінансової діяльності держави

Тема 1. 1. Загальнотеоретичні засади фінансового права. Фінансова діяльність держави, її правові аспекти

1. Поняття фінансів.
2. Фінансова система держави.
3. Фінансова діяльність держави.
4. Методи здійснення фінансової діяльності.
5. Органи, що здійснюють фінансову діяльність

Питання для самоконтролю:

1. Чому державі необхідні фінанси і коли вони виникли?

2. Які завдання фінансової діяльності?

3. Охарактеризуйте основні завдання фінансової діяльності.

4. Які методи здійснення фінансової діяльності?

5. Дайте характеристику органам, які здійснюють і контролюють фінансову діяльність.

Практичні завдання: Завдання 1

Визначте, як співвідносяться поняття «фінанси», «державні фінанси», «місцеві фінанси», «фінанси підприємств», «фінанси державних підприємств».

У чому полягають відмінності між публічними та приватними фінансами?

Завдання 2

На основі аналізу фінансового законодавства визначте, чи є однаковими обов'язки щодо формування, розподілу та використання фондів грошових коштів: а) фізичної особи; б) фізичної особи – підприємця; в) приватного підприємства, яке надає побутові послуги; г) банківської установи; д) державного підприємства; е) комунального підприємства.

Завдання 3

Визначте, що собою являють поняття «кошти», «гроші», «платіжний засіб»? Що відповідно до українського законодавства є законним платіжним засобом в Україні? Поясніть, чи всі відносини, які мають грошовий характер, потребують фінансово-правового регулювання?

Завдання 4

На основі аналізу українського законодавства охарактеризуйте правові засади здійснення публічної фінансової діяльності органами держави та органами місцевого самоврядування. Назвіть органи держави та місцевого самоврядування, які здійснюють публічну фінансову діяльність.

Проаналізуйте статтю 85 Конституції України і перерахуйте повноваження Верховної Ради щодо фінансової діяльності держави.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Бюджетний кодекс від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Податковий кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755117/print1443605884140362>.
4. Митний кодекс від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> Конституція України
4. Фінансове право України : навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

Тема 2. Предмет і метод, система, джерела і наука фінансового права

1. Поняття фінансового права, його предмет та метод
2. Система фінансового права.
3. Джерела фінансового права та фінансове законодавство.
4. Шляхи розвитку фінансового права як науки в умовах євроінтеграції.

Питання для самоконтролю:

1. З'ясувати та сформулювати знання щодо понять «фінанси» та «фінансової діяльності держави». Оберіть і наведіть приклад зі сучасних новин, опублікованих на офіційних сайтах державних органів України, визначивши:
2. Яке (на вашу думку) завдання фінансової діяльності зазначено у цій новині

3. Проаналізуйте джерело законодавства, на яке є посилання в цій новині, визначивши:

- чому ви вважаєте цей нормативний акт предметом фінансового права?
- який метод правового регулювання в даному випадку застосовано?

Практичні завдання: Завдання 1

Класифікуйте обраний вами нормативний акт за різними критеріями:

- за юридичною силою (закони, підзаконні акти),
- за характером норм фінансового права (імперативні, рекомендаційні тощо),
- за територіальною ознакою,
- за суб'єктом правотворчості,
- за часом дії,
- за сферою дії,
- за формою тощо.

Завдання 2.

Проаналізуйте статтю 85 Конституції України з посиланням на номери пунктів (3, 4 і т.д., не копіюючи текст), де визначені, на вашу думку, повноваження Верховної Ради щодо фінансової діяльності держави.

Література:

1. Фінансове право : підручник / за редакцією проф. М. П. Кучерявенка Харків : «Право», 2016. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/169/1-28.pdf>

2. Конституція України

Тема 3. Фінансово-правові норми та фінансові правовідносини

1. Поняття норм фінансового права, їх риси й структура.

2. Класифікація фінансово-правових норм.

3. Поняття, ознаки, функції та класифікація фінансових правовідносин.

4. Склад фінансових правовідносин.

5. Суб'єкти фінансових правовідносин

Питання для самоконтролю:

1. *Охарактеризуйте поняття фінансово-правової норми, особливості, класифікація.*

2. *Що слід розуміти під фінансовими правовідносинами, їх функціями та особливостями?*

3. *Визначте класифікацію фінансових правовідносин.*

4. *Що складає зміст фінансових правовідносин?*

5. *Назвіть суб'єктів фінансового права та фінансових правовідносин.*

6. *Яке значення мають юридичні факти в механізмі правового регулювання фінансових відносин?*

7. *Якими методами держава впливає на розвиток ринків фінансових послуг?*

Практичні завдання: Завдання 1.

Визначте, які з наведених суспільних відносин є фінансовими, поясніть, які ознаки повинні мати фінансові правовідносини:

а) підприємство перерахувало 1 тис. гривень на рахунок постачальника за отриману продукцію;

б) підприємство перерахувало 2,5 тис. гривень до Державного бюджету у вигляді платежу з податку на додану вартість;

в) підприємство перерахувало 10 тис. гривень для погашення кредиту;

г) підприємство перерахувало 6 000 гривень у вигляді єдиного соціального внеску;

д) підприємство перерахувало 1 000 гривень страховій компанії у вигляді платежу з добровільного страхування комерційного ризику;

е) фізична особа сплатила 250 гривень штрафу за порушення правил дорожнього руху;

є) підприємство перерахувало 1 тис. гривень у вигляді внеску до недержавного благодійного фонду?

ж) Нацбанк сплатив штраф за рішенням Антимонопольного комітету України за порушення антимонопольного законодавства (отримання контролю над АТ «Всеукраїнський депозитарій цінних паперів» без отримання попередньої згоди АМК);

з) банк сплатив штраф за рішенням Нацбанку у зв'язку із порушенням економічних нормативів регулювання діяльності банків;

и) за рішенням суду все майно Петренко, зокрема вклади в банках, конфіскуються на користь держави;

к) громадянин сплатив за житлово-комунальні послуги.

Завдання 2.

У філії виробничого об'єднання «Зоря» посадовими особами податкової служби проводилася документальна перевірка. В ході перевірки було виявлено, що податок на доходи фізичних осіб був нарахований та перерахований в бюджет не в повному обсязі. *Запитання:* З'ясуйте сторони виниклих правовідносин і проаналізуйте ситуацію. Що собою являє фінансова правосуб'єктність? Назвіть види суб'єктів фінансового права. Як співвідносяться поняття «суб'єкт фінансових правовідносин» та «суб'єкт фінансового права». Чи належать до суб'єктів фінансового права фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності? Чи може посадова особа бути суб'єктом фінансового права? Охарактеризуйте, в чому виражається фінансова правосуб'єктність фізичних осіб, установ, органів державної влади та місцевого самоврядування, фінансово-кредитних організацій.

Завдання 3.

Проаналізуйте статтю 116 Конституції України і перерахуйте повноваження Кабінету Міністрів України щодо фінансової діяльності держави.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Бюджетний кодекс від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Податковий кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755117/print1443605884140362>

3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

4. Фінансове право України : навчальний посібник. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

5. Тімашов В. О., Севастьяненко О. В. Фінансова система України: правова характеристика та законодавче регулювання. *Право і суспільство*. 2021. №2. С. 134–139.

Тема 4. Правові основи фінансового контролю

1. Поняття фінансового контролю, його суб'єкти й об'єкт.

1. Призначення фінансового контролю, його функції та принципи.

2. Класифікація фінансового контролю.

3. Поняття й види методів фінансового контролю.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте поняття фінансового контролю та його зміст.

2. Визначте види фінансового контролю за часом проведення, за формою проведення, за сферою фінансової діяльності, за суб'єктивним складом органів, що його здійснюють.

3. Назвіть методи фінансового контролю.

4. Охарактеризуйте повноваження органів законодавчої влади, органів виконавчої влади, спеціальних контрольних органів, органів місцевого самоврядування, недержавних організацій у сфері фінансового контролю.

5. Визначте порядок реалізації контрольних повноважень у фінансовій сфері органами фінансового контролю (Рахункова палата України, Міністерство фінансів України, Державна казначейська служба, Державна аудиторська служба, Державна податкова служба, Державна митна служба, Національний банк України).

Практичні завдання: Завдання 1.

Проаналізувавши контрольні повноваження органів Державної аудиторської служби, Державної податкової служби, Національного банку України складіть порівняльну таблицю за такими параметрами: 1) методи фінансового контролю, які мають право застосовувати дані органи; 2) підстави проведення контрольних заходів; 3) порядок допуску до проведення контрольного заходу; 4) строки проведення контрольних заходів, 5) підстави та порядок продовження строків проведення контрольних заходів.

Завдання 2.

Проаналізуйте контрольні повноваження Міністерства фінансів України та органів місцевого самоврядування у фінансовій діяльності.

Які методи фінансового контролю застосовують Міністерство фінансів України, органи місцевого самоврядування у своїй діяльності?

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Бюджетний кодекс від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Податковий кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755117/print1443605884140362>

4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

6. Фінансове право України : навчальний посібник. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

Тема 5. Бюджет і бюджетне право

1. Поняття бюджету та його значення для функціонування держави й місцевого самоврядування.

2. Поняття бюджетного права та його система.

3. Бюджетно-правові норми та бюджетні правовідносини.

4. Бюджетне законодавство.

5. Бюджетні дефіцити та джерела пошуку їхнього фінансування

Питання для самоконтролю:

1. Визначте поняття бюджету та його значення для функціонування держави й місцевого самоврядування.

2. Охарактеризуйте бюджетно-правові норми, їх поняття, особливості, структуру, класифікацію.

3. Що означає поняття бюджетні правовідносини, їх особливості, зміст та види.

4. Назвіть суб'єктів бюджетних правовідносин.

5. Назвіть джерела бюджетного права, особливість джерел, які мають тимчасовий характер.

6. Охарактеризуйте бюджетне законодавство.

7. Що являє собою бюджетна система України, з яких елементів складається та принципи її побудови?

Практичні завдання: Завдання 1.

Використовуючи дані Закону України про Державний бюджет України на поточний рік, визначте його значення для політичної, економічної і соціальної сфери держави. Класифікуйте цей закон як фінансово-правовий акт. У чому проявляється тимчасова дія Закону про Державний бюджет?

Завдання 2

Визначте особливості фінансово-правового статусу: а) бюджетної установи; б) державного комерційного підприємства, посилаючись на бюджетне законодавство; в) чи ідентичний правовий статус головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників нижчого рівня?

Завдання 3.

Який орган державної влади зобов'язаний контролювати перевищення видаткової частини державного бюджету над дохідною, аналізувати причини та виробляти комплексний підхід до управління процесом балансування бюджету? Наведіть приклади, використовуючи інформацію з офіційних сайтів.

Література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Бюджетний кодекс від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Податковий кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755 VI. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755117/print1443605884140362>.

4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Положення про Державну казначейську службу України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>.

6. Фінансове право України : навчальний посібник. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

Модуль 2. Основні ланки фінансової системи України

Тема 6. Правове регулювання банківської системи: загальні положення

1. Банківська система України, її структура.
2. Правовий статус банків в Україні.
3. Види банків відповідно до законодавства України.
4. Правовий статус банківських об'єднань.
5. Поняття та зміст банківського регулювання

6. Фінансово-правові основи банківського кредитування комерційних банків Національним банком України

7. Банківський нагляд

Питання для самоконтролю:

1. Що відноситься до поняття «банківська система», її структура в Україні?

2. Яким нормативно-правовим актом визначено правовий статус банків України?

3. Перерахуйте види банків відповідно до законодавства України.

4. Охарактеризуйте правову природу Національного банку України.

5. Що являють собою грошовий обіг та грошова система України?

6. Які фінансово-правові засади організації платіжних систем в Україні?

7. Яким чином здійснюється правове регулювання відносин у сфері готівкового обігу та здійснення розрахунково-касового обслуговування?

8. Які методи використовуються державою для регулювання ринків фінансових послуг?

Практичні завдання: Завдання 1.

Громадянин М. звернувся до Національного банку України зі скаргою на діяльність Приватбанку щодо недотримання ним вимог чинного законодавства при здійсненні банківської діяльності. У скарзі зазначалося, що Приватбанк безпідставно відмовився видати депозитний вклад, тому М. вимагав здійснити перевірку банку щодо дотримання вимог чинного законодавства України та вжити заходів, передбачених ст. 73 Закону України «Про банки і банківську діяльність» та у разі наявності підстав позбавити банк ліцензії на право здійснення банківської діяльності. *Запитання:* Поясніть правову природу

банківського нагляду. Визначте підстави та порядок проведення планових та позапланових контрольних заходів НБУ. Чи зобов'язаний НБУ провести перевірку скарги?

Завдання 2.

Шахрай телефонує «жертві» і представляється співробітником банку. Останнім часом для дзвінків використовують програми для підміни банківських номерів телефонів. Також часто дзвонять з номерів операторів з кодом 044, 091 та 094. Ціль шахраїв: поцупити гроші з банківського рахунку. Вони розповідають, що помітили підозрілі операції по картці і заблокували рахунок для збереження коштів. Щоб розблокувати рахунок, потрібно назвати, наприклад, вісім останніх цифр банківської картки або перейти на підроблену сторінку Інтернет-банкінгу за посиланням, яке аферисти відправляють у SMS під час розмови. Далі просять заповнити необхідні поля та вказати код підтвердження. Таким чином шахраї перехоплюють усі конфіденційні дані картки людини і одразу ж крадуть кошти з рахунку. *Запитання:* Надайте юридичну консультацію клієнту :які відносини на ринках фінансових послуг є предметом фінансово-правового регулювання. Проаналізуйте ситуацію і дайте правову оцінку.

Завдання 3.

У січні 2020 року О. звернувся до суду із скаргою на дії приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Л. та просив суд скасувати постанову приватного виконавця від 23 липня 2019 року у виконавчому провадженні № 000001 у частині накладення арешту на грошові кошти, а саме заробітну плату, розміщену на рахунку у акціонерному товаристві комерційний банк «ПриватБанк».

Скарга мотивована тим, що у провадженні приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Л. перебуває виконавчий лист Оболонського районного суду міста Києва від 08 лютого 2017 року № 756/1927/15-ц про стягнення з О. на користь акціонерного товариства «Універсал Банк» (далі - АТ «Універсал Банк») заборгованості за кредитним договором у розмірі 900 800 грн.

Постановою приватного виконавця від 23 липня 2019 року накладено арешт на його грошові кошти, що містяться на рахунках у банках, в тому числі у АТ КБ «ПриватБанк».

Згідно з довідкою - випискою виданою АТ КБ «ПриватБанк» від 09 грудня 2019 року № 13 за карткою НОМЕР_1 і додатковими картками договору, за період з 01 січня до 09 грудня 2019 року, на цю картку ОСОБА_1 отримує тільки заробітну плату від державного підприємства «Академічний театр».

Зазначає, що у зв'язку з накладенням приватним виконавцем арешту на його грошові кошти, що містяться на рахунку для отримання заробітної плати, він не може отримати заробітну плату, що поставило його у скрутне матеріальне становище, так як відсутні кошти на придбання продуктів харчування, необхідних ліків, на оплату комунальних послуг, вважає, що взагалі залишився без засобів до існування та необхідного лікування. *Чи зобов'язаний банк накладти арешт згідно рішення суду? Чи можна накладати арешт на заробітну плату та соціальні виплати?*

Література:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/679-14#Text>
3. Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/1591-20#n1249>
4. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 12.07.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#n1134>
5. Фінансове право України : навчальний посібник. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

Тема 7. Правові основи валютного регулювання

1. Поняття валюти, валютних цінностей і валютних операцій відповідно до національного валютного законодавства.
2. Поняття та зміст валютного регулювання.
3. Правові основи валютного контролю,
4. Застосування фінансових санкцій за порушення валютного законодавства.

Питання для самоконтролю:

1. *Що належить до валютних цінностей, чи є поняття «валютні цінності» тотожним поняттю «гроші»?*
2. *Що являють собою валютні операції? Яким нормативним актом визначено перелік валютних операцій?*
3. *Які органи уповноважені здійснювати валютне регулювання в Україні?*
4. *Які органи та установи уповноважені здійснювати валютний контроль в Україні?*
5. *Назвіть складові елементи валютної політики.*

6. Охарактеризуйте поняття та зміст валютного регулювання

7. Визначить повноваження органів, що здійснюють державне валютне регулювання.

8. Охарактеризуйте поняття та функції валютного контролю, повноваження суб'єктів, які його здійснюють.

9. Яка відповідальність настає за порушення валютного законодавства?

10. Перерахуйте фінансові санкції, що застосовуються за порушення правил валютного регулювання.

Практичні завдання: Завдання 1.

Громадянин Франції, перебуваючи на митній території України, з метою відвідування своїх родичів мав намір використати іноземну готівкову валюту як засіб платежу, а саме сплатити митні платежі за ввезення на митну територію України подарунків відповідно до митного законодавства України – 100 євро. Працівники митниці у прийомі платежу відмовили, мотивуючи це тим, що на території України використовується лише національна валюта – гривня. *Чи правомірні дії митників?*

Завдання 2.

Будівельне підприємство «Фенікс» отримало валютні кошти готівкою при продажу фірмі-нерезиденту трьох квартир у щойно зведеному підприємством багатоквартирному будинку. Зазначені кошти три місяці зберігалися в офісі підприємства, де були виявлені представниками правоохоронних органів. *Надайте правову оцінку ситуації, що виникла.*

Література:

1. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

2. Про банки і банківську діяльність: Закон України 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2121-14>.

3. Про платіжні системи і переказ коштів: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2346-14>.

4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1702-18>.

5. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2473-19>.

6. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 року № 3637. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

7. Фінансове право України : навчальний посібник. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

Тема 8. Правові основи державних і муніципальних запозичень, державного і муніципального боргу та державного кредиту

1. Поняття правового інституту державного та муніципального запозичення, його особливості.

2. Державний та муніципальний кредит.

3. Управління державним і муніципальним боргом.

4. Правові основи державного кредитування.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття державного кредиту та державного боргу.

2. Які форми державного кредиту?

3. Який порядок залучення іноземних кредитів під гарантії уряду України?

4. Який порядок здійснення запозичень до місцевих бюджетів?

5. Охарактеризуйте види державних доходів та видатків.

Практичні завдання: Завдання 1.

До якого поняття правового інституту фінансового права можна відноситися програма співпраці з МВФ?

Завдання 2.

Які дієві заходи, на вашу думку, необхідно впровадити щодо оптимізації та зниження державної заборгованості ?

Література:

1. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>

3. Фінансове право України : навчальний посібник. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

Тема 9. Правові основи страхування

1. Поняття страхування і його функції.

2. Галузі, об'єкти й форми страхування.

3. Державний нагляд за страховою діяльністю та відносини у сфері страхування, що регулюються фінансовим правом.

4. Фінансово-правове регулювання відносин у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування

Питання для самоконтролю:

1. В яких нормативно-правових актах визначені поняття страхування та його функцій?

2. Які державні органи здійснюють державний нагляд за страховою діяльністю в Україні?

3. Назвіть види загальнообов'язкового державного соціального страхування залежно від страхового випадку.

4. Проаналізуйте статтю 106 Конституції і перерахуйте повноваження Президента України щодо фінансової діяльності держави.

Практичні завдання: Завдання 1.

Управління соціального захисту населення районної державної адміністрації припинило виплату Громадянці А. щомісячної компенсації як непрацюючій працездатній особі, що здійснює догляд за особою, яка досягла 80 років (далі ОСОБА-3), з тих підстав, що вона проживає в іншому населеному пункті та не може постійно надавати ОСОБА_3 якісні соціальні послуги. Незгода Громадянки А. з припиненням виплати компенсації стала підставою для звернення до суду з позовом. У позовній заяві Громадянка А. зазначила, що будь-яких скарг на неї ОСОБА_3 ні в сільську раду, ні в управління соціального захисту населення райдержадміністрації не подавала. Позивачка постійно приїжджає до ОСОБА_3 велосипедом, в разі необхідності, вони спілкуються по телефону. Потреби, щоб позивачка постійно проживала з ОСОБА_3 в одному будинку, немає. *Запитання:* Чи є в даному випадку відносини, що регулюються фінансовим правом? Яке рішення, на вашу думку, прийме суд?

Завдання 2.

Президент України Володимир Зеленський підписав ухвалений парламентом закон про виплату одноразової грошової допомоги за шкоду життю та здоров'ю, завдану військовою агресією проти України, пораненням або

загибеллю під час проходження публічної служби, виконання обов'язків на об'єктах критичної інфраструктури, який передбачає одноразові виплати в разі поранення працівникам публічної служби, що перебували в районах бойових дій, або обстрілів країни-окупанта, а в разі їхньої загибелі - членам родин. Закон спрямований на підтримку деяких категорій осіб, які стали особами з інвалідністю у зв'язку з пораненням, каліцтвом, контузією або внаслідок захворювання, пов'язаних з виконанням посадових (службових, професійних) обов'язків у період військової агресії Російської Федерації проти України в районах проведення воєнних (бойових) дій або в районах, що піддавалися бомбардуванням, авіаударам та іншим збройним нападам, а у разі загибелі (смерті) зазначених осіб - на підтримку членів їхніх сімей. Документ передбачає одноразову грошову виплату людям, які загинули або отримали поранення під час виконання своїх обов'язків у період дії воєнного стану — це працівники об'єктів критичної інфраструктури та уповноважених на виконання функцій держави та місцевого самоврядування або членам їх родин. Можливо до цього переліку буде додано і військових кореспондентів. Остаточне рішення з цього приводу має ухвалити Кабінет Міністрів.

Виплати передбачаються такі:

1 млн грн — у разі загибелі;

від 200 тис грн до 800 тис грн — у разі встановлення групи інвалідності від III до I.

При цьому законом передбачена квазірозстрочка. Законодавець дозволив виплачувати особам, які мають право на виплату частину суми, а різницю доплачувати у порядку визначеному Кабінетом міністрів. *Запитання:* Чи відповідає вищезазначений закон статтям 1, 24 і 46 Конституції України? Чи може бути реалізований цей закон без прийняття підзаконних актів?

Завдання 3.

Проаналізуйте Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття під час дії воєнного стану» і надайте відповіді на запитання: *Чи може здійснюватися виплата допомоги по безробіттю особі без особистого візиту до центру зайнятості? З якого моменту надається статус безробітного особі, яка звернулася у центр зайнятості? З якого часу призначається допомога по безробіттю після отримання статусу безробітного?*

Література:

1. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

2. Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Фінансове право України : навчальний посібник. М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та підзаконні акти до нього. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

Тема 10. Діджиталізація у фінансовій сфері як механізм демократизації суспільства

1. Поняття цифрової версії своєї національної валюти

2. CBDC (central bank digital currency), як новий офіційний засіб платежу, захищений державою.

3. Е-гривня - альтернатива готівці, електронним грошам та платіжним карткам.

4. Цифрова валюта та криптовалюта.

5. Адаптація до європейських норм як ключовий етап для підтримки та регулювання обігу віртуальних активів в Україні

Питання для самоконтролю:

1. *Поняття грошової системи держави та грошового обігу.*

2. *Правове регулювання готівкового обігу;*

3. *Суть і принципи організації безготівкових розрахунків;*

4. *Банківські рахунки, їх види та призначення;*

5. *Порядок відкриття рахунків в установах банків;*

6. *Форми безготівкових розрахунків.*

Практичні завдання: Завдання 1.

Для чого Україні цифрова гривня? Які перспективи для економіки України та суспільства відкриває впровадження електронної гривні?

Завдання 2.

Чи є Е-гривня новою формою фінансового контролю в забезпеченні антикорупційної політики в Україні?

Література:

1. Цифрові валюти – що про них говорять у США та в Україні. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/Kryptovaluty-tsifrovivaliuty/5928491.html> (дата звернення: 10.09.2023).

2. Для чого Україні цифрова гривня? Які перспективи для економіки України та суспільства відкриває впровадження електронної гривні? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/6/675679/> (дата звернення: 10.09.2023).

3. Устинова І. Правові засади забезпечення фінансової безпеки державних активів в сучасній трансформаційній парадигмі. Забезпечення конституційних прав громадян в контексті конвенційних зобов'язань України / І. М. Сопілко, Ю. Л. Юринець, Ю. Д. Кунев та ін. Київ : «Видавництво «Людмила», 2022, С. 45–73.

4. Устинова І. П., Рябоконт Ю. В. Е-гривня як нова форма фінансового контролю в забезпеченні антикорупційної політики. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2023. № 3(68). С. 120–125.

5. Закон України «Про віртуальні активи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

6. Закон України «Про платіжні послуги». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>

7. Постанова Правління НБУ від 29.09.2022 № 210 «Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#Text>

Тема 11. Фінансовий моніторинг.

1. Поняття фінансового моніторингу.
2. Правове регулювання фінансового моніторингу.
3. Правові основи діяльності Державної служби фінансового моніторингу України.
4. Відповідальність за порушення законодавства про фінансовий моніторинг.
5. Бюро економічної безпеки – діяльність і призначення.

Питання для самоконтролю:

1. *Надайте визначення поняття фінансового моніторингу.*
2. *Що є об'єктом фінансового моніторингу?*

3. Що розуміється під поняттям ризик-орієнтований підхід?

4. Яка відповідальність наступає за порушення закону?

5. Кому підпорядковується БЕБ ?

Практичні завдання: Завдання 1.

Банк заблокував платіж і зажадав за самою, здавалося б, буденною господарською операцією значний перелік документів. Чи правомірні дії банку? На підставі яких нормативних документів працює система фінмоніторингу та які вимоги вона пред'являє до суб'єктів господарювання і звичайних громадян?

Завдання 2.

Спеціально визначений суб'єкт первинного фінмоніторингу (СПФМ) - незалежний бухгалтер, що надає свої послуги підприємству за цивільно-правовим договором вирішив, що активи клієнта отримані незаконним шляхом, він їх заморозив, а фінансову операцію – зупинив. Чи правомірні дії бухгалтера? *Обґрунтуйте відповідь нормативними документами.*

Література:

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 р. № 537 «Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015>

3. Закон України «Про Бюро економічної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>

3. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами освіти матеріалу з освітньої компоненти «Фінансове право» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи є:

✓ доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;

✓ підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних занять;

✓ підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;

✓ робота в інформаційних мережах;

✓ самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення доповідей, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності здобувачів освіти у сесію.

Індивідуальне завдання передбачає самостійне вивчення та конспектування літератури з фінансового права та судової практики за переліком:

1. Поняття і предмет фінансового права.
2. Метод фінансово-правового регулювання.
3. Система фінансового права та його джерела.
4. Фінансове право в системі права.
5. Наука фінансового права та етапи її розвитку.
6. Фінансово правові норми, їх зміст та особливості.
7. Види фінансово правових норм та їх структура.

8. Поняття фінансово правових відносин, їх зміст та особливості.

9. Поняття, особливості та функції фінансів.

10. Фінансова система держави та її елементи.

11. Зміст та методи фінансової діяльності держави.

12. Функції та повноваження органів, що здійснюють фінансову діяльність.

13. Бюджетне право як підгалузь ФП України.

14. Поняття бюджету та його структура.

15. Поняття бюджетної системи та її принципи.

16. Доходи державного та місцевих бюджетів.

17. Основні види видатків державного і місцевих бюджетів.

18. Фінансування бюджету. Поняття та види міжбюджетних трансфертів.

19. Поняття та стадії бюджетного процесу.

20. Порядок підготовки, розгляду і затвердження Державного бюджету України.

21. Виконання Державного бюджету.

22. Підготовка, розгляд і затвердження звіту про виконання Державного бюджету.

23. Порядок підготовки, розгляду, затвердження та виконання місцевих бюджетів.

24. Загальна характеристика і види державних доходів.

25. Поняття податку, його функції і характерні ознаки.

26. Податкова система України – поняття і принципи побудови.

27. Види податків і зборів, що справляються в Україні.

28. Поняття банківської системи та банківських операцій.

29. Статус та функції НБУ.

30. Порядок створення банків.
31. Регулювання відносин банку з клієнтами. Банківська таємниця.
32. Поняття грошової системи держави та грошового обігу.
33. Правове регулювання готівкового обігу.
34. Правове регулювання безготівкових розрахунків.
35. Правовий режим валютних операцій.
36. Поняття валютних операцій та валютних цінностей.
37. Ліцензування операцій за валютними цінностями.
38. Поняття види та принципи публічних видатків.
39. Правові засади бюджетного фінансування.
40. Порядок здійснення публічних закупівель.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Бюджетний кодекс від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Податковий кодекс від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755117/print1443605884140362>.
4. Митний кодекс від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

6. Про Національний банк України: Закон України від 20 травня 1999 року № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2121-14>.
8. Про платіжні послуги Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
9. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1702-18>.
10. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2473-19>.
11. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 року № 3637.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
12. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14>.
14. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Тімашов В. О., Севастьяненко О. В. Фінансова система України: правова характеристика та законодавче регулювання. *Право і суспільство*. 2021. №2. С. 134–139.

16. Устинова І. Правові засади забезпечення фінансової безпеки державних активів в сучасній трансформаційній парадигмі. Забезпечення конституційних прав громадян в контексті конвенційних зобов'язань України / І. М. Сопілко, Ю. Л. Юринець, Ю. Д. Кунев та ін. Київ : «Видавництво «Людмила», 2022, С. 45–73.

17. Устинова І. П., Рябоконт Ю. В. Е-гривня як нова форма фінансового контролю в забезпеченні антикорупційної політики. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2023. № 3(68). С. 120–125.

Допоміжна література:

1. Фінансове право : підручник / за ред. Т. Є. Кагановської та М. П. Кучерявенка ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 432 с.

2. Фінансове право України : навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.

3. Фінансове право : підручник / за ред. О. О. Дмитрик ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Одеса : Юридика, 2022. 466 с.

4. Гончарук С. М., Долбнева Д. В., Приймак С. В., Романів Є. М. Фінансовий контроль: теорія, термінологія, практика : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 298 с.

5. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навчальний посібник. Кропивницький : ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.

6. Цифрові валюти – що про них говорять у США та в Україні. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/Krytovaluty-tsifrovivaliuty/5928491.html> (дата звернення: 10.09.2023).

7. Для чого Україні цифрова гривня? Які перспективи для економіки України та суспільства відкриває впровадження електронної гривні? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/6/675679>